

θάνωσι καὶ νὰ μελετῶσι ταῦτα, ἐφ' οἷς ἂν ἀξιόλογοι βούλωνται γενέσθαι, ὅτι πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ μαθήσει τε καὶ μελέτῃ ἀξάνονται, ὅτι καὶ αἱ ἀρισταὶ δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται. Ἴδου δὲ πῶς ἀποδίδωσι ταῦτα ὁ συγγραφεύς: « Ἐπειδὴ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν πρακτικῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν οὐδενὶ εἶνε ἀπρόσιτος ἢ διδασκαλία καὶ ἄσκησις τῆς ἀρετῆς, ἔπεται ὅτι πάντες δύνανται νὰ γίνωσιν ἐνάρετοι καὶ εὐδαίμονες. Διότι παρεδέχτο μὲν διαφορὰν τινα τῆς φυσικῆς προδιαθέσεως ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴν ὁ Σωκράτης, ἀλλὰ κατελόγιζε ταύτην μόνον εἰς εὐνοϊαν τῆς ἀρετῆς, ὅπου ὑπῆρχεν εὐνοϊκὴ τοιαύτη, χωρὶς νὰ θεωρῇ διὰ τοῦτο περιττὴν καὶ τὴν διὰ τῆς παιδείας ἐνίσχυσιν τῶν ἀγαθῶν προδιαθέσεων »!

Παραδοξολογίαι καὶ ἀτοπίαι.

Σελ. 31. « Τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως προσωποποιοῦσι θεοὶ τόσον οἴκειοι τοῖς ἀνθρώποις ». Οὐχὶ οἱ θεοὶ ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι προσωποποιοῦσι τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως ποιῶντες αὐτὰς θεοὺς.

Σελ. 31. « Τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη περιέχουσιν ἀκόμη καὶ τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κόσμου τούτου, ἅς ὀνομάσωμεν αὐτόν, τοῦ Ἰωνικοῦ »!.

Σελ. 32 Περὶ τῶν κατοίκων τῆς κυρίως Ἑλλάδος λέγει « Οἱ ἀποχειρωβίωτοι οὗτοι πενέσται, γεωργοὶ καὶ ποιμένες . . . ἔχουσιν ὅμως ἐμβαθύνει σοβαρώτερον εἰς τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς »!

Σελ. 33. « Ὁ ἀγρότης . . . ἐκ τῶν καταπιέσεων τῶν ἰσχυροτέρων . . . ἔχει διδαχθῆναι νὰ τιμᾷ μεγάλως καὶ ἑτέραν ἔννοιαν ἠθικὴν » τὸ δίκαιον. Ἄλλ' ἐκ τῶν καταπιέσεων τῶν ἰσχυροτέρων δὲν διδάσκεται τις νὰ τιμᾷ τὸ δίκαιον, ἀλλὰ τὴν ἰσχύν.

Σελ. 49. «Ὁ Δημόκριτος θεωρεῖ τὴν ἀρετὴν διδακτὴν ἢ τοῦλάχιστον ἀσκητὴν». Ἀλλὰ ταῦτα εἶνέ πως ἀντίθετα ἀλλήλοις ὡς θεωρία καὶ πράξις. Τοιαῦτα δὲν ἐδύνατο νὰ εἴπῃ ὁ Δημόκριτος. Ἡ ῥῆσις τοῦ φιλοσόφου τούτου, ἦν καὶ ὁ συγγραφεὺς παρέθηκεν ἀνεπιστάτως, ἔχει ὧδε. «Πλείονες ἐξ ἀσκήσιος ἀγαθοὶ γίνονται ἢ ἀπὸ φύσιος» (Ἄπ. 115.).

Σελ. 61. Ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἐλικνίσθη φερόμενος ἐπὶ τῶν πρώτων στοιχείου κτλ. ποιητικώτερον τοῦ δέοντος τοῦτο ἐκπεφρασμένον.

Αὐτὸ «Ἡ σύγκρουσις τῆς νοήσεως πρὸς τὰ πάθη, ἡ ἀδυναμία καὶ συντριβὴ τοῦ νοῦ ἐν τῷ ἀγῶνι μαρτυροῦσι περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ὁ ἀρχαῖος Ἀπτικὸς ἄνθρωπος ἀντελήφθη καὶ προσεπάθησε ν' ἀφομοιώσῃ καὶ ἔκρινε τὴν εἰσορμῶσαν νέαν ζωὴν»!

Σελ. 71. «εἰ καὶ ἡ ἐνταῦθα φερομένη αἰτιολογία τῆς ἀγνοίας εἶνε οὐχὶ τόσον τοῦ πράγματος ἐρμηνευτικὴ, τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τοῦ ἀγνωστικισμοῦ τούτου ἀπέναντι τοῦ θείου δύναται τις νὰ ἀνεύρῃ ἐν τῷ καθόλου κλονισμῷ τῆς πίστεως.»!!!

Σελ. 78. «Ἡ ἀντίδρασις τοῦ καθεστῶτος . . . καὶ ἡ πάλῃ τῶν δοξασιῶν μετέβαλεν ἀνεπαισθήτως εἰς προβλήματα τὰς μέχρι τοῦδε παραδεδεγμένας ἀξίας»!

Σελ. 130. «Ὁ Κρίτων» ὠρισμένως μαρτυρεῖ ἠθικὴν ἐξέλιξιν τοῦ Πλάτωνος, προηγμένην πέραν τοῦ σημείου ἐν ᾧ ἴστανται τὰ πρώτα ἔργα (τὰ συγγράμματα δῆλα δὴ τοῦ Πλάτωνος).

Σελ. 132. «Ἡ ἡμετέρα παρὰ τὸν Μένωνα ὀριζομένη ἔναρξις τῆς πρώτης συστηματικῆς . . . περιόδου τῆς πλατωνικῆς διανοήσεως»! Ἴσως ἤθελε νὰ εἴπῃ ὁ συγγραφεὺς: Ἡ ἀπὸ τοῦ Μένωνος ὑφ' ἡμῶν ὀριζομένη πρώτη συστηματικὴ περίοδος τῆς Πλατωνικῆς διανοήσεως.

Ἐν σελίδι 25 λέγει, ὅτι τὰ γλωσσικὰ εἶνε σημαντικώ-

τατα καὶ ἀσφαλέστατα τεκμήρια, ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ τὰ μόνα! Πῶς δὲν εἶνε τὰ μόνα, ὅποτε ταῦτα εἶνε τὰ σημαντικώτατα καὶ τὰ ἀσφαλέστατα;

Ἐν σελίδι 25 τίθησιν ὁ συγγραφεὺς ὡς νόμον: πᾶν σύστημα στοχασμῶν τὰ γενετικά αἷτια καὶ τὰς πηγὰς αὐτοῦ ἔχει ἐν τῇ προγενεστέρᾳ διανοήσει καὶ ἐν ταῖς κοινωνικαῖς συνθήκαις. Ἄλλ' ὀλίγον προβάς ἐπελάθετο τοῦ νόμου τούτου καὶ ἀπεφήνατο, ὅτι δὲν δικαιούμεθα ν' ἀποκλείσωμεν τὴν πιθανότητα, ὅτι ὁ Πλάτων ὡς δημιουργικὸς φιλόσοφος δυνατόν νὰ ἔχη ἐποικοδομῆσι ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς περιβαλλούσης αὐτὸν ζωῆς ἐμπνεόμενος. Ταῦτα δὲ λέγει ὁ συγγραφεὺς, ὅποτε ὀλόκληρον κεφάλαιον ἐκ σελίδων 89 ἔγραψε περὶ τῶν ἐν τῇ ἠθικῇ διανοήσει προδρομίων τοῦ Πλάτωνος.

Σελ. 46. Ὡς ἀπόδειξις, ὅτι ἡ ἠθικὴ τοῦ Δημοκρίτου ἀποτελεῖ σύστημα, φέρεται καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀποσπασμάτων, ἐν οἷς διατυποῦται!

Σελ. 255. Λέγει ὁ συγγραφεὺς «οὐ μόνον οὗτος (ὁ Σωκράτης), ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι, οἱ μονομερεῖς καλούμενοι Σωκρατικοί, εἶχον ὡς ἀφετηρίαν τὸν Σωκράτη.»! "Ὡστε ὁ Σωκράτης εἶχε ὡς ἀφετηρίαν τὸν Σωκράτην!"

Σελ. 286. Ὁ Πολέμων τίθησι τὴν ἀρετὴν καὶ ἐν τῇ κτήσει ἔνθεν μὲν καὶ πρώτιστα τῆς ἀρετῆς!

Σελ. 45. Ἡ ἔννοια τοῦ μετροῦ ἐξυψώθη, λέγει, ἐν τῇ στερεᾷ Ἑλλάδι εἰς καθολικὸν βιοτικὸν ἀξίωμα.

Ἡ στερεὰ Ἑλλὰς ἀντιτίθεται πρὸς τὴν νησιωτικὴν, ἀλλὰ τίνα λόγον ἔχει ἐνταῦθα ἡ ἀντίθεσις αὕτη;

Σελ. 30. λέγει «ἡ σωφροσύνη εἶνε ἐνίοτε ἀνωτέρα τῆς ἀνδρείας». Ἄλλ' ἡ ἐπιφερομένη αἰτιολογία τῆς προτάσεως ταύτης δεικνύει μόνον ὅτι καὶ ἡ σωφροσύνη εἶνε ἀναγκαία ὥσπερ καὶ ἡ ἀνδρεία.

Σελ. 106. Τὰ περὶ τοῦ ἐν τῷ Πρωταγόρῳ ἐρμηνευο-

μένου χωρίου τοῦ Σιμωνίδου λεγόμενα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως εἶνε συγκεχυμένα καὶ ταραχώδη.

Τοιαῦτα εἶνε καὶ ὅσα λέγει ὁ συγγραφεὺς περὶ ἀριστοκρατικῆς θεωρίας τῆς ζωῆς καὶ περὶ τῆς τροπῆς τῆς φιλοσοφικῆς διανοήσεως εἰς ἠθικὴν διάνοησιν (ἐν σελ. 37 καὶ 27). Σύγχυσιν παρέχουσιν καὶ τὰ ἐν σελ. 86 ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐκτεθειμένα. Κακόζηλα καὶ ἀκατάστατα εἶνε τὰ ἐν σελ. 152 μ.

Καὶ τὰ ἐν σελ. 31 «εὐέλπις ἀντίληψις τῆς ζωῆς» «νηφαιότης ἀπέναντι τῆς περιβαλλούσης φύσεως» δὲν εἶνε εὐνόητα.

Ἀσάφεια δ' ἀπαντῶσι πολλαχοῦ τῆς πραγματείας.

Τὴν ἐξάρτησιν τοῦ συγγραφέως ἐκ συγγραμμάτων τῆς ξένης φιλοσοφικῆς φιλολογίας ἀποδεικνύουσι πολλοὶ ξενισμοί.

Γερμανισμοί.

Σελ. 41. «Ἐν τῇ μέχρῃ τοῦδε περιπλανήσει ἡμῶν, ἀν μὴ ἀπιδώμεν πρὸς τοὺς Πυθαγορείους . . . δὲν ἀπηντήσαμεν συστήματί τινι φιλοσοφικῷ κ.τ.λ. = wenn wir absehen von den Pythagoreern κ.λ.π.

Σελ. 42. «Ἡ τε αἴσθησις καὶ ἡ νόησις συντελοῦνται κατὰ τὸν Δημόκριτον διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῶν ἀπορροῶν». = Durch Vermittelung.

Σελ. 45. «Εἴ τις ὑπερβάλλοι τὸ μέτριον τὰ ἐπιτερεπέστατα ἀτερεπέστατα ἂν γίγνοιτο (Δημ. ἀπόσπ. 233), ἐν ᾧ ἡ ἐγκράτεια, ἡ σωφροσύνη, τὰ τερπνὰ ἀέξει καὶ ἡδονὴν ἐπιμείζονα ποιεῖ». Τὸ ἐν ᾧ ἐνταῦθα εἶνε μετάφρασις τοῦ Γερμανικοῦ während, ἀντὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ «δέ», «ἢ δ' ἐγκράτεια κ.τ.λ.».

Σελ. 55 «ὑπακοὴ τοῖς νόμοις . . . εὐσέβεια . . . μετριότης,

ἐγκράτεια εἶνε μεταξὺ τῶν παραγγελμάτων τοῦ Πυθαγόρου». Τὸ μεταξὺ ἐνταῦθα εἶνε κακὴ μετάφρασις τοῦ Γερμανικοῦ *unter*.

Ἡ ἐν σελίδι 57 περίοδος, ἡ ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ « ἡ δὲ πολυμορφία » καὶ λήγουσα εἰς τὸ « Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν », μόνον γερμανιστὶ μεταφραζομένη καθίσταται καταληπτή.

Σελ. 72, κ. « Ἐννοεῖ τις ὅτι ἡ ἀρχαία εὐσέβεια ἔχει σβεσθῆ ἀντὶ πᾶς τις ἐννοεῖ = Man begreift (on comprend) dass die alte Frömmigkeit verschwunden ist.

Σελ. 89, 10. « Ἡ θεία μορφή τοῦ Σωκράτους ἐπροσωποποίησεν ἐν Ἀθήναις τὴν γαλήνην τῶν Ὀλυμπίων. = Die göttliche Gestalt des Sokrates personificirte in Athen die Ruhe der Olymbier.

Σελ. 91, β « τοὺς ἐσωτερικοὺς καὶ ἐξωτερικοὺς ἀγῶνας λίαν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐπέζησεν ὁ Πλάτων ». Τὸ Γερμανικὸν *erlebte* μετέφρασεν ὁ συγγραφεὺς ἐπέζησεν ἀντὶ ἐπεΐδεν.

Σελ. 120 μ. « τὰς ἀντιφάσεις καὶ τὰ ἄτοπα, εἰς ἃ καταλήγει μάλιστα ὁ ἀπόλυτος ταυτισμὸς ἡδονῆς καὶ ἀγαθοῦ ». Τὸ μάλιστα ἐνταῦθα παρὰ λόγον κεῖται· πάντως εἶνε κακὴ μετάφρασις τοῦ Γερμανικοῦ meistens = ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.

Σελ. 253 μ. « Ἀπέναντι νῦν τῆς τάσεως ταύτης ὑψοῦται ὁ Σωκράτης » = Dieser Richtung gegenüber erhebt sich nun Sokrates.

Σελ. 269. « Ὁ φιλόσοφος ἀντελήφθη τὰς σχέσεις τῶν ἰδεῶν πρὸς τὰ πράγματα ὡς μεθέξεις τῶν αἰσθητῶν ἐν ταῖς ἰδέαις » = als Teilnahme der sinnlichen Wesen an den Ideen.

Τὸν συγγραφεῖα διέλαθεν ὅτι πολλὰ λέγονται μὲν καὶ νοοῦνται γερμανιστὶ, ἑλληνιστὶ δ' ὅμως οὔτε λέγονται οὔτε νοοῦνται.

Ἀνωμαλῖαι λεκτικαί.

Ἐν σελίδι 26. «ἡ πρώτη καὶ ἀφελεστέρα φιλοσοφία». Σύνδεσις ὑπερθετικοῦ καὶ συγκριτικοῦ.

Ἐν σελίδι 30. *Οὐκ οἶδε πλέον* φρεσὶ τὰ αἷσιμα.

Ἐν σελίδι 31. «τὸ *μᾶλλον* ἰδιάζον χαρακτηριστικὸν τῆς ὅλης ἑλληνικῆς ἠθικῆς», ὡς εἰ ἦσαν δύο τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἠθικῆς, ὧν τὸ μᾶλλον ἰδιάζον εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως μνημονευόμενον.

Αὐτόθι «Ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν παρ' αὐταῖς (τ. ἔ. ἀκταῖς!) νήσων. Ἀντὶ νὰ εἴπη παρ' αὐτάς.

Σελ. 36 . . . ἥς (ἀρετῆς) στερεῖται ὁ ἔστω καὶ πλουτήσας ἀγεννής.»

Σελ. 37. «*ἂν μὴ ἐν . . . τῇ Ἀττικῇ δὲν* εἶχε παρασκευασθῆ τὸ γόνιμον ἔδαφος . . .».

Σελ. 40. «Τὴν ἔμμεσον ἐπίδρασιν τοῦ Ἀναξαγόρου ἐπὶ τὴν ἠθικὴν δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίσωμεν.»!

Σελ. 52 ἐν περιβάλλοντι μᾶλλον (?) δυσκινήτῳ μεταξὺ ἀνθρώπων ὀλιγώτερον (?) ἐλευθέρων καὶ ἀπέναντι τῆς περιβαλλούσης φύσεως ὀλιγώτερον νηφαλίων . . . ἐγεννήθη ἡ θεολογικὴ καὶ μυστικιστικὴ τάσις»!

Αὐτ. «ὑπακοὴ τοῖς νόμοις, σεβασμὸς τῶν γονέων, εὐσέβεια, ἐμμογή ἐν τοῖς πατρίοις νόμοις καὶ ἔθεσι, τιμὴ τῆς φιλίας, ὀρθὴ ἀνατροφή τῶν παιδῶν, μετριότης, ἐγκράτεια *εἶνε μεταξὺ* τῶν παραγγελμάτων τοῦ Πυθαγόρου». Ὡστε ὑπακοή, σεβασμὸς καὶ τὰ λοιπὰ δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὰ παραγγέλματα, ἀλλ' ἀλλότρια ὄντα παρεμβάλλονται μεταξὺ τῶν παραγγελμάτων!

Σελ. 66. Οἱ Σοφισταὶ ὡς διδάσκαλοι χρηματιζόμενοι ἀντὶ ὡς διδάσκοντες ἐπὶ χρήμασι.

Σελ. 65. «Ὁ ἰδιώτης αἰσθάνεται αἰσχύνην σχεδὸν ἀπέ-

ναντι τῶν λοιπῶν πολιτῶν διὰ τὴν μὴ τιμητικὴν ἀποχὴν ἀπὸ τοῦ δημοσίου βίου».

Σελ. 67. Οἱ Σοφισταὶ «οὐδαμῶς ἦσαν ἐστερημένοι σεμνότητος καὶ ἠθικῆς ἐπιβολῆς».

Σελ. 263. «Οὕτω διεκρίθη τὸ ὄν ἀπὸ τῆς γενέσεως ἀντὶ: τὸ ὄν ἀπὸ τοῦ γιγνομένου ἢ τὸ εἶναι ἀπὸ τοῦ γίνεσθαι.

Σελ. 7. «εἶχε τὸ σύστημα καθ' ὅλα ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἔτοιμον».

Σελ. ΙΚ. Ἡ ἀνθρωπότης . . «τόν τε φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης ἀποτίνει καὶ τὰ κειμήλια ἀντλεῖ.»!

Ἄδυναμία περὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Ὁ συγγραφεὺς ἐρμηνεύων παλαιούς ὄρους παραλαμβάνει καὶ τὴν λέξιν ἀγαθότης. Τίς τῶν παλαιῶν εἶπεν ἀγαθότης; Ἀντιθέτως πρὸς τοῦτο λέγει τὴν βούλησιν νεώτερον ὄρον (σελ. 275).

Ἐν σελ. 37. λέγει ἀντιλαμβάνεται τὴν ζωὴν—ν' ἀπέχων οἱ μεμνημένοι ἀπὸ τῆς βρώσεως κρέατος (σελ. 54).

Ἐν σελ. 86. γράφει ἀκαθόριστον ἀντὶ ἀδιόριστον.

Ἐν σελ. 116. γράφει «νὰ ὑπεραμυνθῆ ἑαυτοῦ».

Ἐν σελ. 62. Ἀντὶ νὰ εἶπη: ὄροι τινὲς ἐπέδρασαν ἐπὶ τὴν φιλοσοφικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Πλάτωνος λέγει ἐπηρεάσαν ἤτοι ἔβλαψαν! Καὶ ἐν σελ. Ι: Ἡ διανόησις τοῦ Πλάτωνος ζῆ ἔτι ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ μυρίων νημάτων, ὡς δύναμις ἐνεργός, καὶ τὴν νόησιν καὶ τὴν βούλησιν αὐτῶν ἐπηρεάζει ἤτοι βλάπτει! Καὶ ἐν σελ. 52 «οὐδεμία σκέψις ἐπηρεάζει εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς τὴν διαγωγὴν»!

Ἐν σελ. 127. γράφει *πυρελληλίσθη*.

Ἐν σελ. 255. λέγει «τῶν ἀπὸ τοῦ Σωκράτους ὀρμησαμένων φιλοσόφων». Ἐν σελ. 55 λέγει τῆς «ἑαυτῶν ἠθικῆς, ἀντὶ τῆς ἠθικῆς αὐτῶν, ποιεῖται δῆλα δὴ κακὴν χρῆσιν τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας.

Ἐν σελ. 645. λέγει ἐπιρροή ἀντὶ δύναμις, ἰσχύς. Μυριόλεκτοι εἶνε παρ' αὐτῶ οἱ τύποι ἐνδιαφέρον-ἐνδιαφέρει-ἐνδιαφέρεται.

Συχνότατα ἐπαγαλαμβάνει τὴν σύνταξιν συνίσταται ἐν τινι ἢ ἐν τισι π. χ. ἡ φυγὴ συνίσταται ἐν τῇ ὁμοιώσει πρὸς τὸν θεὸν (σελ. 271). — Ἡ σωφροσύνη συνίσταται ἐν τῇ ἐκουσία ὑποταγῇ τῶν ὁρμῶν ὑπὸ τὴν φρόνησιν (σελ. 303 κ.). Ἡ ἀρετὴ συνίσταται ἐν ταῖς ἀγαθαῖς πράξεσιν.

Γράφει ἀπαντᾶται δοξασία ἀντὶ ἀπαντᾶ — Ὁ Πλάτων κατωρθώσατο — Γράφει ἀριστοκράται (34-114-149), ἀριστοκρατῶν (32-147) ἀντὶ ἀριστοκρατικοὶ-ἀριστοκρατικῶν. Κατὰ τὸν πλημμελῆ ἐκεῖνον τύπον ἐσχημάτισε καὶ νέον ὄρον νοησιοκράται (108).

Ἐν σελ. 625. γράφει ἰδέας ἀντὶ φρονήματα, ἐννοίας, δόξας — αἰσθητικαὶ ἡδοναὶ ἀντὶ κατ' αἴσθησιν ἡδοναὶ ἢ διὰ τῆς αἰσθήσεως ἡδοναὶ — πέραν ἀντὶ πέρα πλειστάκις ἢ μᾶλλον πάντοτε: πέραν τοῦ θανάτου (89), πέραν τοῦ τάφου (157), (πρὸς καὶ 256-268-270-285-289-308-310 κλ.) πέραν τοῦ κόσμου.

Τὸ κτᾶσθαι λαμβάνει καὶ ἐπὶ ἐνεργητικῆς καὶ ἐπὶ παθητικῆς σημασίας. Ὁ συγγραφεὺς λέγει ὀρθῶς: ὁ ἄνθρωπος μετέχει καὶ τῆς ὕλης ἢ τοῦ κακοῦ, τῆς ἀντικειμένης τῶ ἀγαθῶ ἀρχῆς (σελ. 310) — καὶ « δύο ἀντικείμενοι πόλοι » (σελ. 297) — καὶ « ἀρχῶν ἀντικειμένων » (σελ. 264), ἀλλὰ λέγει καὶ « πίστιν εἰς ἀντικειμενικὰς δυνάμεις » (σελ. 77).

Μεταγράφει ἐκ τῆς ξένης φιλοσοφικῆς φιλολογίας ὄρους, ἀντιβαίνοντας πρὸς τοὺς κανόνας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. π. χ. θεολογικὸς ἀσκητισμὸς (291-271) — Ὁρφικοπυθαγόρειος μυστικισμὸς (152) — Ὁρφικοπυθαγόρειοι δοξασίαι (156) — ἀτομικισμὸς (86-264) — ἀτομικιστᾶι (76-80) — ἀτομικιστικαὶ τάξεις — μυστικιστικαὶ ὄνειροπολήσεις (263-269) — μυστικιστᾶι (272) — θεολογικὸς μυστικισμὸς (304-305) — θεολογικὴ ἀπο-

στροφή ἀπὸ τοῦ κόσμου—ἀγνωστικισμὸς—ψυχογενετικὴ ἑρμηνεία τῶν θεῶν (72)—τελεολογία (147, 241, 288)—τελεολογικὴ γνώσις, ἔρευνα, ἀξία, ιδεοκρατία κλ.—τελεολογικὸς ἔλεγχος (169)—Σωκρατοπλατωνικαὶ δοξασίαι (312)—ἐλεατισμὸς (265). Ἡ κατάκορος χρῆσις τῶν ὄρων ὀντολογικὸς, γνωσιολογικὸς, ἀνθρωπολογικὸς, ψυχολογικὸς, παρέχει μεγίστην ἀσάφειαν εἰς τὸν λόγον τοῦ συγγραφέως· π. γ. ὀντολογικὴ διαρχία—ὀντολογικὸς διχασμὸς—ἀνθρωπολογικὸς δυϊσμός—γνωστικὸς δυϊσμός—ἀσκητικὸν ἰδεῶδες—ἠθικὴ τελεολογία—ἠθικὴ νοησιοκρατία καὶ ἄλλα.

Περαίνοντες τὴν κρίσιν τῆς πραγματείας ταύτης παρατηροῦμεν ὅτι ὁ φιλοπονώτατος συγγραφεὺς συνεκρότησεν αὐτὴν ἐξ ἐπιμελοῦς ἀναγνώσεως νεωτέρων μᾶλλον Ἑλληνικῶν τε καὶ ξένων συγγραμμάτων ἢ ἐξ αὐτῶν τῶν Πλατωνικῶν, εἰς ἃ ἐπικουρικῶς μόνον φαίνεται ἀναδραμών. Εἶχε δὲ τὴν ἀγαθὴν πρόθεσιν, ὡς ὁμολογεῖ ἐν σελ. 92, «*ν' ἀναπλάσῃ σαφῆ εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος*». Ἄλλ' ἢ ἄστοχος μέθοδος, ἢ ἐχρήσατο, καὶ ἢ ἐξ ἀλλογλώσσων βιβλίων ἰσχυρὰ αὐτοῦ ἐξάρτησις, ἣτις κατέστησε τὸν λόγον αὐτοῦ ξενικῶν κακοζηλιῶν βρίθοντα, ἔτι δὲ ἢ λογικῶς ἡμελημένη καὶ γλωσσικῶς ἀσαφής, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἀκατάληπτος ἔκθεσις ἐματαίωσαν τὴν ἀγαθὴν τοῦ συγγραφέως πρόθεσιν.

Παρὰ πάντα ταῦτα ἢ ἐπιτροπεία θὰ ἐβράβευε τὴν πραγματείαν ταύτην, εἰ μὴ ὑπῆρχεν ἄλλη τελειότερα.

Ἄνεγράψαμεν δ' ἐνταῦθα τὰς μεθοδικὰς καὶ τὰς ἄλλας περὶ τὴν ἔκθεσιν τῶν διανοημάτων ἐλλείψεις οὐχὶ πρὸς μομφήν, ἀλλὰ πρὸς ὀδηγίαν τοῦ φιλοτίμου καὶ φιλοπονωτάτου συγγραφέως, ἵνα τελειότερος ἑαυτοῦ καταστῇ· διότι ἢ ἐπιτροπεία φρονεῖ ὅτι ὁ συγγραφεὺς κέκτηται τὰ προσόντα πρὸς παραγωγὴν τελειότερων ἔργων. Καὶ αὕτη δὲ ἢ πραγματεία καθαιρομένη τῶν ἐλλείψεων αὐτῆς θ' ἀποβῆ ἀξιό-

λογος εἰσαγωγή εἰς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος, ἔαν ὁ συγγραφεὺς θελήσῃ νὰ δημοσιεύσῃ αὐτήν.

Τῆς δὲ δευτέρας πραγματείας ὁ συγγραφεὺς διεξάγει τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ ἐν ἐννέα κεφαλαίοις, ὧν τὸ α' φέρει τὴν ἐπιγραφήν «εἰσαγωγή», τὸ β' διαλαμβάνει περὶ τῆς πρὸ τοῦ Πλάτωνος ἠθικῆς φιλοσοφίας, τὸ γ' περὶ τῆς θεωρίας τῶν ἰδεῶν καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἠθικῆς τοῦ Πλάτωνος, τὸ δ' περὶ τῆς ἀρετῆς, τὸ ε' περὶ δικαιοσύνης καὶ πολιτείας, τὸ ς' περὶ τῆς ἡδονῆς, τὸ ζ' περὶ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ὑψίστου ἀγαθοῦ, τὸ η' περὶ τῆς μετέπειτα μορφῆς τῆς τοῦ Πλάτωνος φιλοσοφίας καὶ ἠθικῆς καὶ τὸ θ' περὶ τῆς ἐπὶ τὰ μετὰ ταῦτα ἠθικὰ φιλοσοφήματα ἐπιδράσεως τοῦ Πλάτωνος.

Ἐν τῇ «εἰσαγωγῇ» ἐξετάζει ὁ συγγραφεὺς (σελ. 1-13) τὰς ἠθικὰς ἐννοίας, αἵτινες ἀνεπτύχθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων.

Ἐν δὲ τῷ β' κεφαλαίῳ ἐκτίθησι τὴν τῶν Πυθαγορείων ἠθικὴν διδασκαλίαν (14-24), τὴν τοῦ Ξενοφάνους, τὴν τοῦ Ἡρακλείτου καὶ Ἐμπεδοκλέους, τὴν τοῦ Δημοκρίτου (σελ. 22-38), τὴν τοῦ Ἀναξαγόρου (38-39), τὴν τῶν Σοφιστῶν (39-45) καὶ τὴν τοῦ Σωκράτους (45-53).

Τὴν πρὸ τοῦ Πλάτωνος ἠθικὴν τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων διανόησιν ἐξέθηκεν ὁ συγγραφεὺς μετὰ ζηλευτῆς σαφηνείας καὶ συντομίας ἅμα δὲ καὶ ἀκριβείας. Δὲν ἀνάγει μὲν ὁ συγγραφεὺς τὰς ἠθικὰς θεωρίας τῶν πρὸ τοῦ Πλάτωνος φιλοσόφων εἰς σύστημα, οὐδὲ ζητεῖ τὴν ἀπὸ τῆς θεωρητικῆς ἐκάστου αὐτῶν φιλοσοφίας ἐξάρτησιν, αἰτιολογεῖ δ' ὁμοῦς αὐτὸς τοῦτο ἐπάγων ἐν τέλει (σελ. 39) ὅτι αἱ ἠθικαὶ τῶν φιλοσόφων τούτων θεωροῦνται δὲν εἶχον στενὴν σχέσιν καὶ ἐσωτερικὴν συνάφειαν πρὸς τὰς ὑπ' αὐτῶν τεθειμένας φιλοσοφικὰς ἀρχάς.

Συστηματικώτερον ἐκτίθενται τὰ τῶν Σοφιστῶν ἠθικά φιλοσοφήματα καὶ τούτοις ἀντιθέτως συνάπτεται ἡ τοῦ Σωκράτους ἠθικὴ θεωρία.

Ἐξετάζων εἶτα ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ γ' κεφαλαίῳ τὴν τοῦ Πλάτωνος θεωρίαν τῶν ιδεῶν ἀνευρίσκει ἐν αὐτῇ τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς τοῦ φιλοσόφου καὶ καταλήγει εἰς τὴν ἀρετὴν, περὶ ἧς πραγματεύεται ἐν τῷ δ' κεφαλαίῳ.

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ἐκτίθησιν ὁ συγγραφεὺς σαφῶς καὶ ἀκριβῶς τὰ περὶ ἀρετῆς φιλοσοφήματα τοῦ Πλάτωνος, περὶ τῆς ἐννοίας τῆς ἀρετῆς κατὰ Πλάτωνα, περὶ δύο εἰδῶν ἀρετῆς, τῆς ἐξ ἔθους καὶ μελέτης καὶ τῆς μετὰ φιλοσοφίας καὶ νοῦ ἀρετῆς, περὶ ἀναγωγῆς τῶν πολλῶν ἀρετῶν εἰς 4 θεμελιώδεις ἀρετάς, τὴν σοφίαν, τὴν ἀνδρείαν, τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην. Ἐξετάζει ἔπειτα πῶς ὁ Πλάτων φιλοσοφεῖ περὶ ἀνδρείας, πῶς περὶ σωφροσύνης καὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας καὶ πῶς περὶ δικαιοσύνης.

Αἰτιολογεῖ προσηκόντως, διατὶ ἡ μία κατ' οὐσίαν ἀρετὴ ἐκδηλοῦται ὑπὸ διαφόρους μορφὰς καὶ διάφορα εἶδη, διὰ τῆς ἀνθρωπολογίας τοῦ Πλάτωνος, ἐν ἧ ἐμφανίζονται τρεῖς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, τὸ λογιστικόν, τὸ θυμικόν ἢ θυμοειδές καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. Τὰ τρία ταῦτα τῆς ψυχῆς μέρη δὲν πρέπει νὰ ὑποληφθῶσιν ὡς τρεῖς ἴδιαι ψυχικαὶ μοῖραι ἢ τρεῖς ψυχαί, ἀλλ' ὡς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας τρεῖς ἐνεργείας μορφαί, ὧν ἐκάστη ἔχει τὴν ἕδραν αὐτῆς ἐν ὀρισμένῃ τινὶ δυνάμει τῆς ψυχῆς.

Οὕτω δὲ δεικνύει (σελ. 92) τὸ μὲν διατὶ ἡ ὡς ὑγίεια καὶ κάλλος καὶ εὐεξία τῆς ψυχῆς ὀρισθεῖσα ἀρετὴ ἔχει τρία εἶδη, τὴν εἰς τὸ λογιστικὸν ἀναφερομένην σοφίαν, τὴν εἰς τὸ θυμοειδές ἀνήκουσαν ἀνδρείαν καὶ τὴν εἰς τὸ ἐπιθυμητικὸν ἀναγομένην σωφροσύνην, τὸ δὲ τίς ὑπάρχει ἢ τῶν τριῶν τούτων εἰδῶν τῆς ἀρετῆς πρὸς ἀλλήλα σχέσις. Δεσμὸς δὲ

τῶν τριῶν τούτων εἰδῶν τῆς ἀρετῆς εἶνε ἡ δικαιοσύνη· διόπερ καὶ ὀρίζεται ὡς ὁμόνοια τῆς ψυχῆς πρὸς ἑαυτὴν καὶ εὐταξία τῶν μερῶν αὐτῆς. Ἡ δικαιοσύνη συνάπτει τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς οὕτως, ὥστε μὴ μόνον ἕκαστον αὐτῶν νὰ ἀποτελῇ καθ' ἑαυτὸ τὸ ἴδιον ἔργον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν συνόλῳ νὰ παρέχῃ τελείαν συμφωνίαν καὶ ἁρμονίαν. Τὰ τρία μέρη συνδέονται καὶ ἀποτελοῦσι μίαν τοῦ ὅλου κρατουῦσαν ἁρμονίαν. Αὕτη δὲ ἡ ἁρμονία πρόκειται ἢ γενικωτάτη καὶ σπουδαιοτάτη μορφή τῆς ἠθικότητος, ἢ καθολικωτάτη ἀρετή, ἢ εἰς τὸν ὅλον ψυχικὸν βίον ἐπεκτεινομένη, ἢ ἄλλως εἰπεῖν ἢ καθόλου ἀρετὴ τῆς ψυχῆς. Τοιαύτη τις οὕσα ἡ δικαιοσύνη ἀποτελεῖ τὴν ἀδειάσειστον βάσιν τῆς ἠθικῆς καὶ πάσης ἐπὶ τῆς ἠθικῆς ἐρειδομένης ὀργανώσεως, οἷα τυγχάνει οὕσα ἡ πολιτεία.

Οὕτως εἰσέρχεται ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸ ε' κεφάλαιον τῆς πραγματείας αὐτοῦ, «περὶ δικαιοσύνης καὶ πολιτείας»·

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ἐξετάζει ὁ συγγραφεὺς (σελ. 96-102) τὰς περὶ δικαιοσύνης γνώμας τοῦ Πλάτωνος, εἶτα δὲ τὰς περὶ πολιτείας (σελ. 102—146), ἐν ἧ ὁ Πλάτων ἀκριβέστερον παρίστησι τὴν ἔννοιαν τῆς δικαιοσύνης. Κατὰ τὸν Πλάτωνα ἐν μόνῃ τῇ πολιτείᾳ εἶνε δυνατὴ ἡ ἀγωγή καὶ παιδεία καὶ ἐπομένως ἡ πολιτεία εἶνε ὁ ἀγαγκαιότατος ὅρος τῆς τε γενέσεως τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐπικρατήσεως αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ (σελ. 104). Κύριος ἄρα τῆς πολιτείας σκοπὸς εἶνε ἡ ἀρετὴ τῶν πολιτῶν.

Ἐν τῇ πολιτείᾳ διακρίνει ὁ Πλάτων τρία γένη, τὸ βουλευτικόν, τὸ ἐπικουρικόν καὶ τὸ χρηματιστικόν (σελ. 106), ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ τρία τῆς ψυχῆς μέρη, τὸ λογιστικόν, τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. Αἱ τρεῖς αὗται τῆς πολιτείας τάξεις ἀπεργάζονται τὴν πολιτείαν διηρθρωμένον τι ὅλον καὶ ἔντεχνον δημιούργημα παραπλήσιον κατὰ τὰ μέρη πρὸς τε τὸ σύμπαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν (σελ. 116).

Ἴνα ἐπιτύχη δὲ ἡ πολιτεία τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς σκοποῦ, ὀφείλει νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἰδίως εἰς τὴν γέννησιν, τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν δίαιταν τῶν πολιτῶν.

Οὕτως ἐν αὐστηρᾷ διανοημάτων ἀλληλουχίᾳ μεταβαίνει ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν κατὰ Πλάτωνα.

Οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ διδάσκωσι τοὺς παῖδας ὀρθὰς περὶ Θεοῦ ἐγνοίας, ἵνα οἱ μέλλοντες τῆς πολιτείας φύλακες τοὺς τε θεοὺς καὶ τοὺς γονεῖς τιμῶσι καὶ τὴν ἀλλήλων φιλίαν περὶ πολλοῦ ποιῶνται (σελ. 123).

Παρὰ τῆς ποιήσεως, τῆς μουσικῆς καὶ τῶν χορῶν ἀπαιτεῖ ὁ φιλόσοφος, ὅπως αὐταὶ ἐδραιῶσιν ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν πολιτῶν τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὁ μὲν ἀγαθὸς εἶνε εὐδαίμων καὶ μακάριος, ὁ δὲ κακὸς ἄθλιος καὶ δυστυχὴς (σελ. 124).

Μεγίστην ῥοπὴν πρὸς τὴν ἀνατροφὴν τῶν νέων κέκτηται ἡ μουσική, δι' ἧς καταδύεται εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς ὁ τε ῥυθμὸς καὶ ἡ ἁρμονία καὶ προσγίγνεται ἡ εὐσχημοσύνη. Ὁ ἐν τῇ μουσικῇ ἀνατρεφόμενος προσκτᾶται τὴν δύναμιν, ἵνα αἰσθάνηται ὀξύτατα τῶν πραγμάτων, κρίνῃ αὐτὰ ὀρθῶς, ἐπαινῇ τὰ καλά, χαίρῃ ἐπ' αὐτοῖς, ψέγῃ δὲ καὶ μισῇ τὰ αἰσχρά. Τὴν μουσικὴν ὀνομάζει «φυλακτήριον πόλεως» ὁ Πλάτων, ἡ δὲ μεταβολὴ τῆς μουσικῆς ἐπάγει διαφθορὰν τῶν καθεστώτων νόμων καὶ ἠθῶν καὶ κίνδυνον τῆς πολιτείας (σελ. 127).

Παρὰ τὴν μουσικὴν θεραπευτέα ἡ γυμναστική, ἣτις ἐνεργάζεται τῷ σώματι ὑγίειαν. Γυμναστικὴ καὶ μουσικὴ πρόπει νὰ θεραπεύωνται χάριν τῆς ψυχῆς, ὅπως αὐτὴν ἀνδρείαν καὶ σώφρονα ἀπεργάζωνται (σελ. 130).

Τὸν θριγκὸν τῆς παιδείσεως ἀποτελεῖ ἡ διαλεκτική, ἡ ἐπιστήμη τῶν ὄντως ὄντων. Οἱ τοιαύτης παιδείας μετασχόντες γίνονται μεγαλόψυχοι, ἀνδρεῖοι, δίκαιοι, εὐμαθεῖς καὶ μνημονικοί, ἔμμετροι, εὐχάριτες καὶ ἱκανοὶ νὰ προάγῃσι

τὸν ὑψιστον τῆς πολιτείας σκοπόν. Τιοιοῦτοι δὲ ὄντες καὶ θεώμενοι τὰ ἐν τῷ νοητῷ κόσμῳ κατὰ ταῦτὰ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα μιμοῦνται αὐτὰ καὶ ῥυθμίζουσι τὴν πολιτείαν πρὸς τὸ αἰώνιον πρότυπον τῆς σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης καὶ πάσης καθόλου ἀρετῆς (σελ. 125).

Κατόπιν πραγματεύεται ὁ συγγραφεὺς περὶ τῶν ἡμαρτημένων κατὰ Πλάτωνα πολιτειῶν, τῆς τιμοκρατίας ἢ τιμαρχίας, τῆς ὀλιγαρχίας, τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς τυραννίδος. Ἐξιστορεῖ σαφῶς καὶ ζωηρῶς τὰς ἐκτροπὰς τῶν πολιτειῶν τούτων ἀπὸ τιμοκρατίας εἰς ὀλιγαρχίαν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς δημοκρατίαν καὶ ἀπὸ δημοκρατίας εἰς τυραννίδα. Περιγράφει καλῶς τὸν βίον τοῦ τιμοκρατικοῦ, τοῦ ὀλιγαρχικοῦ, τοῦ δημοκρατικοῦ καὶ τοῦ τυραννικοῦ ἀνδρὸς καὶ καταλήγει εἰς τὸ πόρισμα, ὅτι πρῶτος κατὰ τὴν εὐδαιμονίαν εἶνε ὁ ἀριστοκρατικός. Τούτῳ ἔπονται κατὰ σειράν ὁ τιμοκρατικός, ὁ ὀλιγαρχικός καὶ ὁ δημοκρατικός. Τὴν ἐσχάτην δὲ θέσιν ἐπέχει ὁ τυραννικός· διότι οὗτος εἶνε κάκιστος καὶ ἀδικώτατος καὶ ἀθλιώτατος (σελ. 145).

Ἡ ἀρετὴ τὸν τε καθ' ἕκαστον ἄνθρωπον καὶ τὴν πολιτείαν ἄγει εἰς τὴν τελείωσιν καὶ ἔφιξιν τοῦ τέλους αὐτῶν καὶ ἐπομένως εἶνε τὸ μέγιστον ἀγαθόν. Ὁ ἐνάρετος δὲν ὑπερτιμᾷ τὴν ἡδονήν, οὐδὲ νομίζει αὐτήν, καθάπερ οἱ πολλοί, ἀπόλυτον ἀγαθόν, ἀλλ' ἀποφαίνει αὐτὴν θεράπαιναν τῆς ἀρετῆς. Οὕτω δὲ εἰσέρχεται ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸ 5' κεφάλαιον, τὴν ἐξέτασιν δῆλα δὴ τῆς περὶ ἡδονῆς γνώμης τοῦ Πλάτωνος.

Τὰ περὶ ἡδονῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν φρόνησιν φιλοσοφήματα τοῦ Πλάτωνος ἐκτίθησιν ὁ συγγραφεὺς καλῶς καὶ ζωηρῶς (σελ. 146-161). Μεθ' ὃ ἐπεξέρχεται ἐν κεφαλαίῳ 5' τὴν περὶ εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ὑψίστου αὐτοῦ ἀγαθοῦ διδασκαλίαν τοῦ Πλάτωνος (σελ. 164). Εὐδαιμονία οὔτε ἡ τρυφή καὶ ἀκολασία οὔτε ὁ πλοῦτος καὶ

ἡ δύναμις εἶνε, ἀλλ' ἡ σοφία καὶ ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ πᾶσα ἀρετή. Ὁ παρὼν βίος εἶνε παρασκευὴ ἑτέρου βίου μακαρίου καὶ εὐδαίμονος, οἷος προσήκει τῇ θείᾳ τοῦ ἀνθρώπου ὑπαστάσει καὶ τῇ θεσπεσίᾳ καὶ ὑψηλῇ αὐτοῦ φύσει.

Ἐν τῷ Η' κεφαλαίῳ πραγματεύεται ὁ συγγραφεὺς «περὶ τῆς μετέπειτα μορφῆς τῆς τοῦ Πλάτωνος φιλοσοφίας καὶ ἠθικῆς», ἣτις ἐν τοῖς «Νόμοις» ἐκτίθεται. Συγκρίνων δὲ τὴν ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» ἠθικὴν διδασκαλίαν τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὴν ἐν τοῖς «Νόμοις» εὕρισκει διαφοράς, ἃς ἐν λεπτομερείᾳ μετ' ἀκριβείας καὶ σαφηνείας ἀγαστῆς περιγράφει. Ἀπαιθμεῖ δὲ τέσσαρας κυριωτάτας μεταβολὰς ἐνταῖς ἠθικαῖς καὶ ταῖς πολιτικαῖς τοῦ φιλοσόφου δοξασίαις. 1) Ἀντὶ τῶν ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» φιλοσόφων ἀρχόντων ἐμφανίζεται νῦν Σύλλογος φρονιμωτάτων ἀνδρῶν, τὴν δὲ θέσιν τῆς σοφίας καταλαμβάνει νῦν ἡ τῇ σωφροσύνῃ ταυτιζομένη φρόνησις, ἡ δὲ ἀνδρεία παραδόξως ὑποτιμᾶται, 2) ἐκ τῶν τριῶν τάξεων τῶν πολιτῶν, ἣτοι τῶν φιλοσόφων ἀρχόντων, τῶν φυλάκων ἢ ἐπικούρων τῆς πόλεως καὶ τῶν γεωργῶν καὶ βιομηχάνων, ἀπομένει μόνη ἡ δευτέρα, ἣτοι ἡ τῶν φυλάκων· διότι ἡ μὲν πρώτη ἀφανίζεται, τῆς δὲ τρίτης τὰ ἔργα ἀνατίθενται εἰς τοὺς μετοίκους καὶ δούλους· γ) δὲν αἴρεται νῦν ἡ οἰκογένεια, ἀλλ' ἀπλῶς ἀπαιτεῖται ἐπιμελής ἐπιτήρησις τῶν γάμων καὶ τοῦ οἰκιακοῦ βίου. δ) γίνεται ἀποδεκτὴ ἡ ἰδία κτῆσις, πλὴν ὅτι αὕτη μεγάλως περιορίζεται, ἀπαιτουμένης τῆς διατηρήσεως ὁρισμένου ἀριθμοῦ κλήρων. Αἱ διαφοραὶ αὗται δὲν ἐλέγχουσι τὸ παράπαν οὐσιώδη τῶν φιλοσοφικῶν ἀρχῶν τοῦ Πλάτωνος μεταβολήν, μόνον ἡ πεποιθήσις τοῦ φιλοσόφου εἰς τὴν σοφίαν καὶ ἀρετὴν τῶν ἀνθρώπων εἶχεν ἤδη διασεισθῆ οὕτως, ὥστε διακηρύττει νῦν ὅτι μόνον θεοὶ ἢ παῖδες θεῶν θὰ ἐδύναντο νὰ προσαρμοσθῶσι πρὸς τοὺς θεσμοὺς τῆς τελείας πολιτείας καὶ

ὅτι ἡ ἀνθρώπινη φύσις ἀσθενεστάτη οὔσα δὲν δύναται νὰ διαγνῶ τὰ συμφέροντα καὶ τὸ βέλτιστον διαγνοῦσα νὰ ἐθέλῃ νὰ πράττῃ αὐτὸ (9, 875, A κ. ἐξ.). Τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα κρίνει ὁ φιλόσοφος πάνυ αὐστηρῶς καὶ ὑπολαμβάνει αὐτὰ φαῦλα καὶ μεγάλης σπουδῆς οὐδαμῶς ἄξια· αὐτὸν δὲ τὸν ἄνθρωπον θεωρεῖ ὡς τι παίγνιον τοῦ θεοῦ. Ἐπειδὴ δὲ πλείω τῶν ἀγαθῶν εἶνε τὰ κακά, διὰ τοῦτο θεωρεῖται ἀναγκαῖα ἡ βοήθεια τῶν θεῶν πρὸς καταπολέμησιν αὐτῶν (αὐτ. 906 A). «Τούτων οὕτως ἐχόντων οὐδὲν θαῦμα, λέγει ὁ συγγραφεὺς, ὅτι ὁ Πλάτων ἐξέκλινεν ἤδη τῆς ὑπὸ τῶν φιλοσόφων κυβερνωμένης ἰδεατῆς ἐκείνης πολιτείας καὶ ἐκκλίνας ἐτόραπετο ἐπὶ ἑτέραν τοιαύτην, ἥτις πρὸς τὰς ὑφρεστώσας πολιτείας προσεγγίζουσα μέσσην τινὰ θέσιν μεταξὺ ἐκείνης καὶ τούτων ἐπέχει. Αὕτη λοιπὸν ἡ πολιτεία ἐξ Ἀττικῶν θεσμῶν καὶ Σπαρτιατικῶν διατάξεων κυρίως συγκεκροτημένη καὶ ὑπὸ σωφρόνων καὶ ἀγαθῶν ἀρχόντων διεπομένη ἠδύνατο νὰ καταστῆ πρότυπος πρὸς σπουδαίαν τῶν πολιτειῶν ἐκάστων βελτίωσιν καὶ ἠθικὴν αὐτῶν τελείωσιν» (σελ. 233).

Ἐν τῷ θ' καὶ τελευταίῳ κεφαλαίῳ τῆς πραγματείας ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται μετὰ βεβαίας γνώσεως τῶν μετὰ τὸν Πλάτωνα φιλοσοφημάτων καὶ μετὰ δυνάμεως λόγου τὴν ἐπὶ ταῦτα ἐπίδρασιν τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος. Τὴν ἐπίδρασιν ταύτην ἀνιχνεύει καὶ δεικνύει ὁ συγγραφεὺς ἐν τοῖς φιλοσοφήμασι τοῦ Σπευσίππου, τοῦ Ξενοκράτους, τοῦ Πολέμωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους, τῶν Στωϊκῶν, τῶν Ἐπικουρείων, τῶν Σκεπτικῶν Ἀρκεσιλάου καὶ Καρνεάδου, τῶν Ἐκλεκτικῶν Παναιτίου, Ποσειδωνίου, Ἀντιόχου τοῦ Ἀσκαλωνίτου, τοῦ Κικέρωνος, τοῦ Οὐάρρωνος καὶ Σέξτου, τοῦ Σενέκα, τοῦ Μουσωνίου Ρούφου, τοῦ Ἐπικτήτου, τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, τῶν νέων Πυθαγορείων, τοῦ Πλουτάρχου τοῦ Χαιρωνέως, τοῦ Νουμηνίου, τῶν συγγραμ-

μάτων Ἐριμοῦ τοῦ Τρισεγίστου, τῶν Ἰουδαίων καὶ μάλιστα τοῦ Φίλωνος, τῶν νέων Πλατωνικῶν, τῶν διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας Κλήμεντος καὶ Γρηγορίου τοῦ Νύσης, τῶν Σχολαστικῶν, τῶν φιλοσόφων τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων, τοῦ Σπιρόζου, τοῦ Λεϊβνιτίου, τοῦ Οὐολφρίου καὶ τοῦ Καντίου.

Ὁ συγγραφεὺς μετ' ἀξιεπαίνου φιλοτιμίας καὶ φιλοπονίας προσαρμοζόμενος τῇ ἀπαιτήσει τοῦ διαγωνίσματος ἐπεξέτεινε τὴν ἀνίχνευσιν τῆς ἠθικῆς τοῦ Πλάτωνος φιλοσοφίας παρὰ πᾶσι τοῖς δόξαν φιλοσοφικὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ κεκτημένοις μέχρι τοῦ μεγάλου τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας πρωταστάτου καὶ καθηγεμόνου Καντίου. Ὁφείλομεν ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ συγγραφεὺς παραλείπει σημεῖά τινα συνεπαφῆς μετὰ τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος οὐκ ἀνάξια λόγου. Ἔδει π. χ. νὰ ὑπομνησθῇ ἐνταῦθα ἡ συγγένεια τῆς παρὰ τοῖς χριστιανοῖς καταφρονήσεως τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου πρὸς τὴν Πλατωνικὴν διδασκαλίαν, ὅτι οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκουν μελετῶσι (Πλ. Φαίδ. 67 E. κ. ἐξ.).

Δὲν ἔπρεπε προσέτι νὰ παραλειφθῇ ἡ σχέσις τῆς τοῦ Ὁριγένους διδασκαλίας πρὸς τὰ Πλατωνικὰ δόγματα, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ὁ μέγας οὗτος τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος μεγάλην ἤσκησεν ἐπίδρασιν ἐπὶ τε τὸν θεωρητικὸν καὶ τὸν πρακτικὸν τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας βίον κατὰ τὸν γ', δ' καὶ ε' αἰῶνα. Ἐπίσης παρελείφθη καὶ ἕτερος μέγας τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος, ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος, ἐφ' ὃν ἡ ἐπίδρασις τῆς τοῦ Πλάτωνος φιλοσοφίας μεγίστη ἐγένετο.

Ἐν σελίδι 284 σημ. λέγει ὁ συγγραφεὺς ὅτι τοῦ δόγματος τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, «ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι εἰσι τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, τοῦ Θεοῦ,» ἐπακολούθημα εἶνε ἡ τῆς δουλείας κατάλυσις, εἰς ἣν ἀξίωσιν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἀρχαία φιλοσοφία». Τὸν ἐντριβῆ περὶ τὴν Ἑλληνικὴν φι-

λοσοφίαν συγγραφέα διέλαθεν ὅτι ὁ μαθητὴς καὶ διάδοχος τοῦ Γοργίου Ἀλκιδάμας ἐκήρυττε κατὰ τὴν πρώτην ἤδη πεντηκονταετίαν τοῦ τετάρτου π. Χ. αἰῶνος «ἐλευθέρους ἀφήκε πάντας ὁ θεός, οὐδένα δοῦλον ἢ φύσις πεποίηκεν». Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης μαρτυρεῖ διαρρηδην (Πολ. 1253, β. 20) ὅτι πολλοὶ τὸ δεσπότην παρὰ φύσιν ἐκήρυττον· νόμος γὰρ τὸν μὲν δοῦλον εἶναι τὸν δὲ ἐλεύθερον· φύσει δ' οὐδὲν διαφέρειν διόπερ οὐδὲ δίκαιον βίαιον γάρ. * Καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης (ἐν Πολ. Α, 6, 1255, β, 5) λέγει· «ὅτι μὲν οὖν . . . οὐκ εἰσιν οὐ μὲν φύσει δοῦλοι, οἱ δ' ἐλεύθεροι, δῆλον».

Παραλείπομεν τὰ τῶν Κυνικῶν ὅμοια τούτοις κηρύγματα, ἅπερ ἐντονώτερον ἐπανέλαβον οἱ Στωϊκοὶ διδάξαντες ὅτι πάντες εἰσὶ τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρός, τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀδελφοὶ ἀλλήλων.

Ταῦτα καὶ ὀλίγοι τινὲς εὐθεράπευτοι ἀσάρκεια εἶνε αἱ ἐλλείψεις τῆς πραγματείας ταύτης. Καθόλου δὲ ἡ Πλατωνικὴ ἠθικὴ διεξάγεται ἐν αὐτῇ ἐν πολλῇ μὲν λεπτομερείᾳ καὶ ἀκριβείᾳ, ἐπιμελῆ δὲ αὐτῶν τῶν τοῦ Πλάτωνος συγγραμμάτων ἀνάγνωσιν ἐμφαινούση, ἐν γλώσσει δὲ σαφεῖ, ἀκριβεῖ καὶ κομψῇ καὶ καθόλου εἰπεῖν ἑλληνοπρεπεῖ.

Εἰς τὰς ἀρετὰς ταύτας τῆς πραγματείας ἀποβλέπουσα ἡ ἑλλανόδικος ἐπιτροπεία ἀπονέμει τῷ συγγραφεῖ αὐτῆς τὸ τοῦ Σουτσείου διαγωνίσματος χιλιόδραχμον ἔπαθλον καὶ τὴν δαπάναις τοῦ αὐτοῦ κληροδοτήματος ἐκτύπωσιν τῆς πραγματείας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6 Ἀπριλίου 1912.

Γ. ΜΙΣΤΡΙΩΤΗΣ
ΣΠΥΡ. ΒΑΣΗΣ.
ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑΔΗΣ Εισηγητῆς

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐκθέσεως ὁ πρύτανης τῶν δύο Πανεπιστημίων κ. **Σπυρίδων Π. Λάμπρος** ἀποσφραγίσας τὸ ἐπισυνημμένον τῇ βραβεύσει πραγματεία δελτίον ἀνέγνω τὸ ὄνομα **Κωνσταντῖνος Λογοθέτης**. Τὴν ἐκφώνησιν τοῦ ὀνόματος ὑπεδέξαντο οἱ ἀκροαταὶ διὰ ζωηρῶν χειροκροτημάτων.

Ἀποδημῶντος ἐν Γερμανίᾳ τοῦ βραβευθέντος συγγραφέως, συνεχάρησαν ὁ τε Πρύτανης καὶ ἡ Ἑλληνοδόκος ἐπιτροπεία τῷ πατρὶ αὐτοῦ παρόντι.

Ὁ βραβευθεὶς **Κωνσταντῖνος Λογοθέτης**, ἀριστοῦχος διδάκτωρ τῆς φιλοσοφικῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Σχολῆς, Σχολάρχης δὲ Ἑλληνικοῦ ἐν Ἀθήναις Σχολείου, εἶνε συγγραφεὺς καὶ δύο ἄλλων βραβευθεισῶν πραγματειῶν, τῆς μὲν πρώτης, «περὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος τοῦ Πέτρου Βράϊλα Ἀρμένη», βραβεύσεως τῷ 1905 ἐν τῷ Ῥαλλεῖφ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ, τῆς δὲ δευτέρας, «περὶ τῆς τοῦ Πλάτωνος θεωρίας τῶν ἰδεῶν», βραβεύσεως τῷ 1909 ἐν τῷ Σουτσεῖφ φιλοσοφικῷ διαγωνισμῷ.